

# ЗАШТИТА СВОЈИНЕ

Својински захтеви (тужбе)

проф. др Милош Живковић, четвртак, 1.12.2022.

# ЗАШТИТА СВОЈИНЕ

- Својинскоправни захтеви настају повредом својине, нису јој идентични али зависе од њеног постојања, па престанком својине престају и својински захтеви (нпр. кад се ствар уништи нема својинског захтева);
- Ради се о захтевима: за предају ствари (не повраћај, како каже ЗОСПО), због узнемиравања, као и за предају, односно због узнемиравања по јачем основу – традиционално се каже ‘својинске тужбе’;
- Традиционално то су *actio rei vindicatio*, *actio publiciana* и *actio negatoria*; постоји и публицијанска негаторија;

# ЗАШТИТА СВОЈИНЕ

- Разуме се, захтеви се могу поставити вансудски, власник се може служити дефанзивном самопомоћи, а стоји му на располагању и низ посебних тужби у посебним ситуацијама (излучни захтев у извршењу и стечају; брисовни захтев односно тужба у управном спору код повреде погрешним уписом...).
- Својински и наследнички захтеви – наследнички само ако је споран статус наследника;
- Својински захтев и захтев из стицања без основа: “ко може да виндицира не може да кондицира”, јер се кондикцијом увек тражи туђе а виндикацијом своје;
- Својински захтеви и захтев за утврђење својине; први су увек кондемпнација; други по правилу иде уз прве, само изузетно самосталан захтев;

# ВИНДИКАЦИОНИ ЗАХТЕВ

- Активно легитимисан депоседовани власник; доказ својине;
- Пасивно легитимисан садашњи држалац (одступања код именовања претходника, предаје по пријему тужбе и лажне тврдње о државини);
- Захтев: предаја ствари (главни захтев), споредни захтеви зависе од савесности туженог – предаја плодова и других користи од ствари; **савестан** враћа неубране плодове и не дугује накнаду за коришћење ствари нити одговара за њено погоршање и пропаст, **несавестан** враћа све плодове који су код њега и накнађује вредност плодова које је потрошио, отуђио, уништио или пропустио да убере, а накнађује и штету због погоршања или пропасти ствари осим ако докаже да би до штете дошло и да је ствар била код власника;

# ВИНДИКАЦИОНИ ЗАХТЕВ

- Приговори туженог: перемпторни – негаторни (активна и пасивна легитимација) и укидни (касније стечена својина, продата и предата ствар), дилаторни – постојање стварног или облигационог права које овлашћује туженог на државину (облигационо мора бити према власнику).
- Противзахтеви туженог: накнада трошкова у вези са ствари; подела на нужне, корисне и луксузне и несагласност уџбеника и ЗОСПО;
- **Савестан** тужени има право на нужне трошкове, на корисне у мери повећања вредности ствари (и једне и друге у мери у којој нису обухваћени користима које је добио од ствари); на луксузне ако је вредност ствари повећана (!) + *ius tollendi*; ретенција за нужне и корисне, захтев за трошкове застарева 3 г. од предаје;

# ВИНДИКАЦИОНИ ЗАХТЕВ

- **Несавесни** тужени има право на нужне само ако би их имао и власник да је ствар била код њега, на корисне само ако су корисни лично за власника, а на лускузне нема али има *ius tollendi*, нема ретенције и захтев му застарева за 3 г.

# ПУБЛИЦИЈАНСКИ ЗАХТЕВ

- “Тужба из претпостављене својине”, заправо тужба узупапионог држаоца;
- Активно легитимисан: бивши узупапиони држалац **који има државину подобну за редован одржај** (разлика уџбеник-ЗОСПО);
- Пасивно легитимисан садашњи држалац (као код виндикације);
- Основ тужбе није својина, већ јачи основ државине;
- Захтев и противзахтеви су као код виндикације, а и приговори туженог;
- Суштина је у поређењу државина: од утицаја је и теретност или доброчиност посла који чини државину законитом.

# НЕГАТОРНИ ЗАХТЕВ

- Заштита од узнемиравања, не од одузимања; заштита од нечег што траје, а не што је било па прошло;
- Активна легитимација: држалац којем се смета (својина није спорна па се не тражи доказ, ако постане спорна потребно је доказати);
- Пасивна легитимација: онај ко врши сметање, по чијем се налогу врши, или у чију корист се врши а одобри;
- Захтев: реституција (ако је засновано стање сметања), обустава сметања (ако се врши периодичним радњама) и забрана будућег сметања на исти или сличан начин под претњом новчане казне;
- Приговор туженог је да има право на сметање.